

АНОТАЦІЯ

Квасниця І. М. Формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки». Хмельницький національний університет, Міністерство освіти і науки України, Хмельницький, 2021.

Дисертаційна робота присвячена проблемі формування професійної майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти. У дослідженні обґрунтовано теоретичні та методичні засади формування зазначеної характеристики у майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти.

На підставі вивчення науково-педагогічної літератури, узагальнення передового зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх спортивних тренерів акцентовано актуальність проблеми формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти.

У контексті завдань дослідження схарактеризовано понятійно-термінологічне поле досліджуваної проблеми; обґрунтовано методологічні підходи (системний, аксіологічний, особистісно-діяльнісний, компетентнісний) та принципи (системності, професійної спрямованості, зв'язку теорії з практикою, міждисциплінарної інтеграції, варіативності) формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти.

Структуру професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти зображено як взаємозв'язок декількох компонентів: мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, рефлексивного.

Як діагностувальне підґрунтя визначено критерії формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту:

мотиваційно-ціннісний, знаннєвий, операційно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний; показники їх вияву.

Диференційовано рівні сформованості професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти (високий, достатній, низький), на підставі яких описано реальний стан зазначеної проблеми на констатувальному етапі педагогічного експерименту.

У дисертації розкрито основні поняття дослідження: «конкурентоздатність», «мобільність», «соціальна мобільність», «особистісна мобільність», «професійна підготовка», «професійна мобільність тренера-викладача з виду спорту», «формування професійної мобільності тренера-викладача з виду спорту у закладах вищої освіти».

Представлено авторське тлумачення поняття «професійна мобільність майбутнього тренера-викладача з виду спорту» як інтегративного утворення, що охоплює здатність організовувати якісне виконання професійних завдань на основі сформованих ключових компетенцій, оперативно опановувати інноваційними технологіями у фізичній культурі і спорті та впроваджувати їх у навчальну і професійну діяльність, готовність до змін, яка уможливорює особистісне й професійне зростання.

У науковій роботі дефініцію «формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти» витлумачено як спеціально організовану взаємодію викладачів зі студентами, що передбачає оволодіння здобувачами вищої освіти ключовими компетенціями, суб'єктивним досвідом навчально-професійної діяльності й забезпечує їх потребу в саморозвитку та самореалізації.

Визначено й обґрунтовано педагогічні умови формування професійної майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти: розвиток позитивної мотивації здобувачів вищої освіти до оволодіння ними професійною мобільністю; оновлення змісту професійно-зорієнтованих дисциплін у контексті професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту; використання сучасних освітніх технологій у процесі формування

професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти.

Впровадження першої педагогічної умови – *розвиток позитивної мотивації здобувачів вищої освіти до оволодіння ними професійною мобільністю* – передбачало включення студента у практичну діяльність. Доведено, що у процесі проходження різного виду практики (ознайомча, практики з літніх і зимових видів рухової активності, практика за профілем майбутньої професії, тощо), долучення студентів до виїзних змагань у якості учасників, спостерігачів та суддів, відвідування позааудиторних занять, формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту забезпечується за рахунок застосування і поглиблення теоретичних знань, формування умінь і навичок спортивного тренування, комунікативної культури, професійно-педагогічного мислення, професійної взаємодії та співпраці; посилення формування професійно-педагогічних якостей.

Встановлено, що позааудиторна робота має значні можливості для самореалізації, самовдосконалення студентів та передбачає достатній ступінь свободи. Зокрема, студенти мали можливість обрати групу спортивної спеціалізації задля удосконалення спортивної майстерності в обраному виді спорту, брати участь у клубах професійного спрямування (спортивні клуби, гуртки за інтересами), студентських науково-дослідних гуртках, дослідницьких проєктах, олімпіадах, конкурсах, конференціях, фізкультурно-спортивних заходах, соціальних проєктах (благодійних і волонтерських) тощо.

Реалізація педагогічної умови – *оновлення змісту професійно-орієнтованих дисциплін у контексті професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту* – відбувалася під час вивчення навчальних дисциплін «Вступ до спеціальності», «Професійна майстерність (за професійним спрямуванням)», «Зміст та види професійної діяльності фахівця фізичної культури і спорту», «Основи менеджменту, маркетингу та адміністрування», «Педагогіка», «Теорія і методика обраного виду спорту». Для формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду

спорту та ефективної професійної підготовки нами запропоновані додаткові теми та змістові модулі до змісту названих дисциплін.

Третьою педагогічною умовою формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів виокремлено *використання сучасних освітніх технологій у процесі формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти*. Реалізація означеної педагогічної умови полягала у широкому використанні сучасних педагогічних технологій, зокрема: навчально-ділових та рольових ігор; розв'язання проблемних ситуацій; гостьових лекцій, лекцій-прес-конференцій; проблемно-пошукових методів; проєктної технології; технології e-learning (електронного навчання); технології моделювання професійно-орієнтованих ситуацій.

З огляду на диференційовані педагогічні умови розроблено модель формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти, що містить такі конструкти: методологічно-цільовий, змістово-процесуальний і діагностично-результативний.

Методологічно-цільовий конструкт моделі охоплює соціальне замовлення, мету, зовнішні та внутрішні чинники, наукові підходи і принципи формування професійної мобільності майбутнього фахівця, а також завдання формування професійної мобільності майбутнього тренера-викладача з виду спорту у закладах вищої освіти.

У змістово-процесуальному конструкті представлено зміст, компоненти, педагогічні умови, форми і методи навчання, що використовуються в процесі професійної підготовки та сприяють формуванню професійної мобільності тренера-викладача з виду спорту у закладах вищої освіти.

Діагностично-результативний конструкт моделі відображає критерії (мотиваційно-ціннісний, знаннєвий, операційно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний), рівні (високий, достатній, низький) сформованості професійної мобільності та очікуваний результат.

Визначено етапи формування професійної мобільності тренера-викладача з виду спорту у закладах вищої освіти (первинний, мотиваційний і професійно-практичний).

Проведення педагогічного експерименту здійснювалося послідовно у три етапи: констатувальний, формувальний і контролюючий.

Протягом першого, констатувального, етапу (2018–2019 рр.) здійснено теоретичний аналіз науково-педагогічної, філософської, психологічної та спеціальної літератури сфери фізичної культури і спорту, що стосується проблеми формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти, нормативно-правових документів, робочих і навчальних програм, у яких розкрито суть освітнього процесу в професійній підготовці майбутніх тренерів-викладачів в закладах вищої освіти; розглянуто теоретичні основи дослідження проблеми та практичний досвід; розроблено понятійний апарат нашого дослідження; визначено мету, завдання і методологічні основи педагогічного експерименту; визначено предмет й об'єкт дослідження.

На формувальному етапі педагогічного експерименту здійснювалася перевірка ефективності запропонованих педагогічних умов та розробленої структурно-функціональної моделі формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту для забезпечення якісної професійної підготовки майбутніх фахівців.

На контрольному етапі експерименту було здійснено експериментальне підтвердження висунутої гіпотези та здійснено перевірку достовірності результатів проведеного педагогічного експерименту на формувальному етапі. З цією метою здійснено порівняння одержаних результатів педагогічного експерименту в контрольній й експериментальній групах.

Виходячи із зазначеної гіпотези й завдань дослідження, на усіх етапах експериментально-дослідної роботи використовувався відповідний діагностичний інструментарій.

Достовірність одержаних результатів дослідження підтверджена результатами перевірки за критерієм згоди Пірсона (критерій χ^2). Доведено, що впровадження педагогічних умов формування професійної мобільності майбутнього тренера-викладача з виду спорту сприяло статистично значущим змінам.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- *уперше*: визначено й обґрунтовано педагогічні умови формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти: розвиток позитивної мотивації здобувачів вищої освіти до оволодіння ними професійною мобільністю шляхом їх участі у різних видах практики і в позааудиторній роботі; оновлення змісту професійно-орієнтованих дисциплін у контексті професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту; використання сучасних освітніх технологій для формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту; розроблено структурно-функціональну модель формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти, яка поєднує методологічно-цільовий, змістово-процесуальний та діагностично-результативний конструкти;

- *удосконалено* компонентну структуру професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний компоненти), критерії (мотиваційно-ціннісний, знаннєвий, операційно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний) з відповідними рівнями та показниками;

- *уточнено* сутність основних понять дослідження («професійна мобільність майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту» та «формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти»);

- *подальшого розвитку набули*: зміст, форми і методи формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти; положення щодо реалізації методологічних підходів і принципів, які покладено в основу формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробленні та впровадженні навчально-методичного забезпечення формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти, зокрема: «Професійна мобільність у фізичній культурі і

спорті» (методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи студентів спеціальностей «Фізична культура і спорт» та «Середня освіта (Фізична культура)»); «Легка атлетика з методикою викладання» (методичні вказівки до самостійної роботи студентів спеціальностей «Фізична культура і спорт» та «Середня освіта (Фізична культура)»), «Практика за профілем майбутньої професії» (методичні вказівки до проведення практики для студентів спеціальностей «Фізична культура і спорт»), навчально-методичний комплекс із дисципліни «Професійна майстерність (за професійним спрямуванням)», тестові завдання з модуля «Професійна мобільність майбутнього тренера-викладача з виду спорту».

Для удосконалення процесу підвищення кваліфікації тренерів та інших фахівців сфери фізичної культури і спорту, які працюють у закладах фізичної культури і спорту, на курсах підвищення кваліфікації тренерів (тренерів-викладачів) за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» для здобуття тренерської категорії запроваджено «Матеріали курсів підвищення кваліфікації тренерів (тренерів-викладачів) та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту: Нормативно-правовий аспект (інформаційно-довідковий)».

Результати дослідження можуть бути використані для формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту в освітньо-виховному процесі закладів вищої освіти, в системі підвищення кваліфікації тренерів та інших фахівців сфери фізичної культури і спорту для розроблення й реалізації робочих програм навчальних дисциплін, підвищення кваліфікації викладачів закладів вищої освіти щодо формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту.

Ключові слова: професійна мобільність, тренер-викладач з виду спорту, вища освіта, професійна підготовка, формування професійної мобільності, зміст освіти, педагогічні умови.

**Список публікацій здобувача,
що відображають основні наукові результати дисертації
Публікації у наукових фахових виданнях України та у виданнях,
що входять до міжнародних наукометричних баз**

1. Квасниця, І. М. (2018). Самоосвіта як шлях професійного вдосконалення тренера-викладача. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*, 1 (15), 34–37.

2. Квасниця, І. М., & Квасниця, О. М. (2019). Особливості сутності конкурентоспроможності майбутнього тренера-викладача з виду спорту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, К, 29–34. (1 наукометрична база).

3. Kvasnytsya, I. (2019). Analysis of experience in professional training of future specialists in physical culture and sport in higher educational establishments of Norway and Sweden. *Порівняльна професійна педагогіка*, 2 (9), 70–79. (25 наукометричних баз).

4. Квасниця, І. М. (2020). Наукові підходи формування професійної мобільності майбутнього тренера-викладача з виду спорту в закладах вищої освіти. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, 1, 288–297.

5. Дутчак, Ю. В., & Квасниця, І. М. (2020). Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури: досвід Республіки Молдова. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, 1, 70–79. (9 наукометричних баз).

6. Квасниця, І. М., Корольов, Б. А., & Ляшенко, О. Р. (2021). Модель формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 40, 160–165. (1 наукометрична база).

Праці у періодичних виданнях інших держав

7. Latyshev Mykola, Latyshev Sergii, Kaupuzs Aivars, Kvasnytsya Oleh, Tropin Yura, Kvasnytsya Irina, Prystynskyi Volodimi (2020) Cadets and juniors success: how important is it for sports careers in free-style wrestling? *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference*. V. VI. Public Health and Sport. Researches in Economics and Management for Sustainable Education. Rezekne, Rezekne Academy of Technologies, 282–291. (Web of Science).

8. Kvasnytsya, I., & Kvasnytsya, O. (2021) Research of the formation level of the issue of professional mobility of future sports coaches-teachers in higher educational establishments. *The scientific heritage*. V. 3, No 73 (73). Budapest, Hungary, 8–12. (17 наукометричних баз).

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Квасниця, І. М. (2018). Особливості професійної самопідготовки тренерів ДЮСШ. Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти: *XII Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю* (м. Кам'янець-Подільський, 28-29 вересня 2018 р.).

10. Квасниця, І. М. (2018). Професійна мобільність як фахова якість майбутнього тренера-викладача. Імідж фізичної культури і спорту в Україні: *матеріали круглого столу присвяченого заснуванню відділення Національного Олімпійського комітету України в Київській області* (м. Ірпінь, 26 вересня 2018 р.).

11. Квасниця, І. М. (2018). Становлення професійної мобільності студентів спеціальності «Фізична культура і спорт» в умовах закладів вищої освіти. Інноваційні підходи до виховання учнів козацьких класів і хортингістів у навчальних закладах: *II Міжнародна науково-практична конференція* (м. Суми, 8-9 листопада 2018 р.).

12. Квасниця, І. М. (2019). Професійна мобільність у контексті концепції безперервної освіти: досвід країн Скандинавії. Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів:

VIII Міжнародний науково-методологічний семінар (м. Київ – Хмельницький, 15 травня 2019 р.).

13. Квасниця, І. М. (2019). Професійна мобільність як фактор професійної успішності фахівця сфери фізичної культури і спорту. Формування професійно мобільного фахівця: європейський вимір: *матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Дніпро, 25 квітня 2019 р.). 107–109.

14. Квасниця, І. М. (2019). Конкурентоспроможність майбутнього тренера-викладача як тенденція розвитку сучасної освіти. Актуальні дослідження в соціальній сфері: *матеріали чотирнадцятої міжнародної науково-практичної конференції* (м. Одеса, 18 листопада 2019 р.). 148–150.

15. Квасниця, І. М., & Дмитришин, Н. О. (2019). Кар'єрний розвиток фахівця сфери фізичної культури і спорту у контексті професійної мобільності. Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: *тези доповідей X Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ – Хмельницький, 7-8 листопада 2019 р.). 235–236.

16. Квасниця, І. М. (2019). Формування мобільності тренера-викладача засобами бойових мистецтв. Хортинг – національний боєнд України у світі: олімпійська перспектива: *Друга Міжнародна науково-практична конференція до 10-річчя заснування хортингу* (м. Ірпінь, 23-24 березня 2019 р.).

17. Квасниця, І. М. (2020). Складові підготовки майбутніх тренерів-викладачів до використання здоров'язберезувальних технологій. Формування здоов'язберезувальних компетентностей молоді в умовах глобалізації: реалії та перспективи: *матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Хмельницький, 28-29 квітня 2020 р.). 101–105.

18. Квасниця, І. М., & Дмитришин, Н. О. (2020). Готовність до використання дистанційних освітніх технології як умова професійної мобільності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. Наука та освіта в дослідженнях молодих учених [Електронне видання]: *матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів, аспірантів, докторантів, молодих учених* (м. Харків, 14 травня 2020 р.). 96–98.

19. Kvasnytsya, I., & Latyshev, M. (2020). Cadets and juniors success: now important is it for sports careers in free-style wrestling? *14th International Scientific Conference «SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION»* (Rezekne (Latvia), May 22, 2020). 282–291.

20. Kvasnytsya, I. M. (2021). Program Basis of Formation of Professional Mobility as an Urgent Issue of Professional Training of Future Coaches-Teachers. Сучасні аспекти модернізації науки в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку: *матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції* (Київ – Венеція (Італія), дистанційно 7 січня 2021 р.). 102–107.

21. Квасниця, І. М., & Дмитришин, Н. О. (2021). Мотивація та умови професійного вибору та їх вплив на процес профорієнтації. Актуальні проблеми фізичної культури і спорту: *матеріали регіональної науково-практичної конференції* (м. Хмельницький, 11 червня 2021 р.). 63–66.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації (методичні рекомендації)

22. Квасниця, І. М., & Дутчак, Ю. В. (2019). Матеріали курсів підвищення кваліфікації тренерів (тренерів-викладачів) та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту: Нормативно-правовий аспект (інформаційно-довідковий). Хмельницький: ХНУ. 101 с.

23. Квасниця, О. М., Квасниця, І. М., & Дутчак, Ю. В. (2019). Легка атлетика з методикою викладання: *методичні вказівки до самостійної роботи студентів спеціальностей «Фізична культура і спорт» та «Середня освіта (Фізична культура)»*. Хмельницький: ХНУ. 98 с.

24. Квасниця, І. М. (2020). Професійна мобільність у фізичній культурі і спорті: *методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи студентів спеціальностей «Фізична культура і спорт» та «Середня освіта (Фізична культура)»*. Хмельницький: ХНУ. 50 с.

25. Квасниця, І. М., Флерчук В. В., & Дутчак, Ю. В. (2021). Практика за профілем майбутньої професії: *методичні вказівки для студентів спеціальностей «Фізична культура і спорт»*. Хмельницький: ХНУ. 24 с

ABSTRACT

Kvasnytsia I. M. Developing Professional Mobility in Future Sports Teachers in Higher Education Institutions. – Qualification research (retaining manuscript rights).

A dissertation for a PhD degree in Subject Area 01 “Education/Pedagogy”, Specialization 011 “Educational/Pedagogical Sciences”. Khmelnytskyi National University, the Ministry of Education and Science of Ukraine, Khmelnytskyi, 2021.

The dissertation covers the problem of developing professional mobility in future sports teachers in higher education institutions (HEIs). It justifies both theoretical and methodical principles of the specified process.

A detailed analysis of relevant scientific-pedagogical literature and essential characteristics of sports teachers’ training in developed countries highlights the relevance of the problem in question.

Given the context of the research objectives, emphasis is placed on the conceptual and terminological aspects. In particular, the dissertation substantiates methodological approaches (systemic, axiological, actor- and activity-related, competency-based) and principles (systematicity, professional focus, links between theory and practice, interdisciplinary integration, variability) of developing professional mobility in future sports teachers in HEIs.

Professional mobility of future sports teachers in HEIs is shown as the connections between several components, such as motivational, cognitive, activity-related, reflective.

The dissertation presents the criteria for developing professional mobility in future sports teachers: motivational-axiological, cognitive, operational, reflective, as well as their indicators. It also characterizes the levels (high, average, low) of professional mobility of future sports teachers in HEIs. These levels show the existing situation in terms of the problem in question at the ascertaining stage of the pedagogical experiment.

The dissertation clarifies the main research concepts, including “competitiveness”, “mobility”, “social mobility”, “personal mobility”, “professional

training”, “professional mobility of a sports teacher”, “developing professional mobility in a sports teacher in higher education institutions”.

Importantly, the dissertation contains the author’s interpretation of the “future sports teachers’ professional mobility” concept. The latter is seen as the ability to perform professional tasks effectively due to the acquired key competences, apply innovative technologies of physical education and sports in practice, as well as the readiness for personal and professional growth.

The very process of developing professional mobility in future sports teachers in HEIs is viewed as a specially organized interaction between university teachers and students. This interaction allows future specialists to acquire key competences and relevant experience for further self-development and self-fulfilment.

Besides, the dissertation determines and justifies pedagogical conditions for developing professional mobility in future sports teachers in HEIs. They are as follows: motivating students to develop professional mobility; updating the content of subject-specific courses in the context of future sports teachers’ professional mobility; applying the latest educational technologies to develop professional mobility in future sports teachers in HEIs.

Pedagogical condition 1 (*motivating students to develop professional mobility*) involved practical activities. The dissertation proves that placements (introduction to the profession; summer and winter physical activities), as well as the involvement of students in field competitions as participants, observers, judges and extracurricular activities, facilitate the development of professional mobility in future sports teachers by applying and consolidating theoretical knowledge; improving coaching skills, communication culture, professional-pedagogical thinking; strengthening the necessary professional-pedagogical qualities.

Owing to a considerable degree of freedom, extracurricular activities have significant opportunities for self-fulfilment and self-improvement. Thus, the students participating in the experiment were allowed to choose any group to improve skills in the chosen sport, join professional clubs (sports clubs, interest groups), student research groups, research projects, competitions, contests, conferences, sports events, social projects (charity, volunteering).

Pedagogical condition 2 (*updating the content of subject-specific courses in the context of future sports teachers' professional mobility*) has been implemented within the framework of such courses as “Introduction to the Profession”, “Professional Skills”, “The Content and Types of Professional Activities of Physical Education and Sports Specialists”, “The Fundamentals of Management, Marketing and Administration”, “Pedagogy”, “Theory and Methods of the Chosen Sport”. Additional topics and modules have been included in these courses to develop professional mobility of future sports teachers.

Pedagogical condition 3 (*applying the latest educational technologies to develop professional mobility in future sports teachers in HEIs*) suggested the wide use of the latest educational technologies, such as business and role-playing games; problem-solving; guest lectures, press conference lectures; search algorithms; project-based technologies; e-learning technologies; technologies for modelling professional situations.

The author's model for developing professional mobility in future sports teachers in HEIs has been designed based on the above-mentioned differentiated pedagogical conditions. The model consists of the following blocks: methods and goals, content and procedures, evaluation and results.

The methods and goals block includes the social order, aim, external and internal factors, scientific approaches and principles of developing professional mobility in future sports teachers, as well as the corresponding objectives. The content and procedures block involves the content, components, pedagogical conditions, forms and methods of teaching and learning within the framework of these specialists' professional training. All together, they contribute to developing professional mobility in future sports teachers in HEIs. The evaluation and results block covers the criteria (motivational-axiological, cognitive, operational, reflective) and levels (high, average, low) of professional mobility and the expected outcomes.

It is important to note that the development of professional mobility in future sports teachers in HEIs consists of the following stages: initial, motivational and professional-practical.

At the same time, the pedagogical experiment includes the ascertaining, formative and control stages.

The ascertaining stage (2018-2019) involved a theoretical analysis of scientific-pedagogical, philosophical, psychological and special literature on physical education and sports (in terms of developing professional mobility in future sports teachers in HEIs), guidelines and legal documents, relevant curricula and syllabi, theoretical fundamentals of the problem in question and practical experience in this area. During this stage, it was crucial to define key terms and identify goals, objectives and methods of the pedagogical experiment, as well as the research subject and object.

The formative stage was aimed at verifying the effectiveness of the proposed pedagogical conditions and the author's structural-functional model for developing professional mobility in future sports teachers to improve professional training of these specialists as a whole.

The control stage allowed one to experimentally verify the research hypothesis and confirm the reliability of the results obtained at the formative stage. To this end, the results of the pedagogical experiment in the control and experimental groups have been compared.

The diagnostic tools for all the stages of the experiment have been chosen under the research hypothesis and objectives.

Pearson chi-squared test has been applied to confirm the reliability of the obtained results. One can conclude that the proposed pedagogical conditions for developing professional mobility in future sports teachers have contributed to statistically significant changes.

The scientific value of the dissertation is as follows:

-for the first time: pedagogical conditions for developing professional mobility in future sports teachers in HEIs have been determined and justified (motivating students to develop professional mobility by participating in placements and extracurricular activities; updating the content of subject-specific courses in the context of future sports teachers' professional mobility; applying the latest educational technologies to develop professional mobility in future sports teachers in

HEIs); the author's model (such blocks as methods and goals; content and procedures; evaluation and results) for developing professional mobility in future sports teachers in HEIs has been designed;

- the structure of future sports teachers' professional mobility (motivational, cognitive, activity-related, reflective components), criteria (motivational-axiological, cognitive, operational, reflective) with corresponding levels and indicators has been *improved*;

- the main research concepts ("professional mobility of a sports teacher" and "developing professional mobility in a sports teacher in higher education institutions") have been *specified*;

- the content, forms and methods of developing professional mobility in future sports teachers in HEIs, as well as the provisions on the implementation of methodological approaches and principles underlying the development of future sports teachers' professional mobility, have been *further developed*.

The practical value of the dissertation lies in developing and implementing the instructional-methodical support for developing professional mobility in future sports teachers in HEIs, including "Professional Mobility in Physical Education and Sports (Methodical Guidelines for Practical Classes and Independent Work of Students Majoring in "Physical Education and Sports" and "Secondary Education (Physical Education)"))", "Athletics and Its Teaching Methods (Methodical Guidelines for Independent Work of Students Majoring in "Physical Education and Sports" and "Secondary Education (Physical Education)"))", "Teaching Placements (Methodical Guidelines for Students Majoring in "Physical Education and Sports"))", the instructional-methodical complex "Professional Skills", tests for the module "Professional Mobility of Future Sports Teachers".

To improve advanced training courses for trainers (sports teachers) and other specialists in physical education, "Materials of Advanced Training Courses for Trainers (Sports Teachers) and Other Specialists in Physical Education: a Regulatory and Legal Aspect (Reference Information)" have been introduced at advanced training courses for trainers (sports teachers) under Speciality 017 "Physical Education and Sports" with further acquisition of the trainer's rank.

The obtained results can be used to develop professional mobility in future sports teachers in HEIs, in the system of advanced training courses for trainers (sports teachers) and other specialists in physical education in terms of developing and implementing syllabi of relevant courses, as well as in advanced training of university teachers in the context of developing professional mobility in future sports teachers.

Keywords: professional mobility, sports teacher, higher education, professional training, developing professional mobility, education content, pedagogical conditions.

**The publications that reflect the main scientific results of the
dissertation**

*The papers published in scientific professional editions of Ukraine and
indexed in international abstract and citation databases*

1. Kvasnytsia, I. M. (2018). Self-education as part of professional development of a sports teacher. *Scientific Journal of Khmelnytskyi Institute of Social Technologies of University "Ukraine"*, 1 (15), 34–37.
2. Kvasnytsia, I. M., & Kvasnytsia, O. M. (2019). The most characteristic features of future sports teachers' competitiveness. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (Physical Culture and Sports)*, K, 29–34.
3. Kvasnytsya, I. (2019). Analysis of experience in professional training of future specialists in physical culture and part in higher educational establishments of Norway and Sweden. *Comparative Professional Pedagogy*, 2 (9), 70–79.
4. Kvasnytsia, I. M. (2020). Scientific approaches to developing professional mobility in future sports teachers at universities. *Scientific Papers of Berdyansk State Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences*, 1, 288–297.
5. Dutchak, Yu. V., & Kvasnytsia, I. M. (2020). Assuring the quality of master's degrees in PE in Secondary Education: the experience of Moldova. *Collection of Scientific Papers of Uman State Pedagogical University*, 1, 70–79.
6. Kvasnytsia, I. M., Korolov, B. A, & Liashenko, O. R. (2021). A model of developing professional mobility in future sports teachers at universities. *Humanities Science Current Issues: Interuniversity Collection of Drohobych Ivan*

The papers published in international editions

7. Latyshev Mykola, Latyshev Sergii, Kaupuzs Aivars, Kvasnytsya Oleh, Tropin Yura, Kvasnytsya Irina, Prystynskyi Volodimi (2020) Cadets and juniors success: how important is it for sports careers in free-style wrestling? *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference*. V. VI. Public Health and Sport. Researches in Economics and Management for Sustainable Education. Rezekne, Rezekne Academy of Technologies, 282–291. (Web of Science).

8. Kvasnytsya, I., & Kvasnytsya, O. (2021) Research of the formation level of the issue of professional mobility of future sports coaches-teachers in higher educational establishments. *The scientific heritage*. V. 3, No 73 (73). Budapest, Hungary, 8–12.

The publications that validate the findings in the dissertation

9. Kvasnytsia, I. M. (2018). Characteristic features of professional self-study for sports school coaches. Promoting a healthy lifestyle among students and pupils via education: *the 12th All-Ukrainian Scientific-Practical Conference with International Participation* (Kamianets-Podilskyi, September 28-29, 2018).

10. Kvasnytsia, I. M. (2018). Professional mobility as an essential quality of a future sports teacher. The image of physical education and sports in Ukraine: *Proceedings of the Round-Table Discussion on the Establishment of a Branch of the National Olympic Committee of Ukraine in Kyiv Oblast* (Irpın, September 26, 2018).

11. Kvasnytsia, I. M. (2018). Developing professional mobility in students majoring in “Physical Education and Sports” at universities. Innovative approaches to educating Cossack classes students and hortingists in educational institutions: *the 2nd International Scientific-Practical Conference* (Sumy, November 8-9, 2018).

12. Kvasnytsia, I. M. (2019). Professional mobility in the context of continuing education: the experience of the Scandinavian countries. Developing comparative professional pedagogy in the context of globalization and integration

processes: *the 8th International Scientific-Methodological Seminar* (Kyiv – Khmelnytskyi, May 15, 2019).

13. Kvasnytsia, I. M. (2019). Professional mobility as a prerequisite for professional success of specialists in physical education and sports. Preparing professionally mobile specialists: the European dimension: *Proceedings of the 5th All-Ukrainian Scientific-Practical Conference* (Dnipro, April 25, 2019). 107–109.

14. Kvasnytsia, I. M. (2019). Competitiveness of future sports teachers as a trend in education development today. Current research in the social sphere: *Proceedings of the 14th International Scientific-Practical Conference* (Odesa, November 18, 2019). 148–150.

15. Kvasnytsia, I. M., & Dmytryshyn, N. O. (2019). Career development of specialists in physical education and sports in the context of professional mobility. Professional development of personality: problems and prospects: *Proceedings of the 10th International Scientific-Practical Conference* (Kyiv – Khmelnytskyi, November 7-8, 2019). 235–236.

16. Kvasnytsia, I. M. (2019). Developing sports teachers' mobility via martial arts. Horting as the national brand of Ukraine in the world: Olympic perspectives: *the 2nd International Scientific-Practical Conference Dedicated to the 10th Anniversary of the Founding of Horting* (Irpın, March 23-24, 2019).

17. Kvasnytsia, I. M. (2020). The components of training future sports teachers to use health-promoting technologies. Developing health-promoting competences in young people in the context of globalization: realities and prospects: *Proceedings of the International Scientific-Practical Conference* (Khmelnytskyi, April 28-29, 2020). 101–105.

18. Kvasnytsia, I. M., & Dmytryshyn, N. O. (2020). Being ready to use distance learning technologies as a prerequisite for professional mobility of future specialists in physical education and sports. Science and education in research by young scholars [An electronic edition]: *Proceedings of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference for Students, Doctoral Students, Young Scholars* (Kharkiv, May 14, 2020). 96–98.

19. Kvasnytsya, I., & Latyshev, M. (2020). Cadets and juniors success: now important is it for sports careers in free-style wrestling? *14th International Scientific Conference "SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION"* (Rezekne (Latvia), May 22, 2020). 282–291.

20. Kvasnytsya, I. M. (2021). Program basis of formation of professional mobility as an urgent issue of professional training of future coaches-teachers. Current aspects of science modernization in Ukraine: the existing situation, problems, development trends: Proceedings of the 5th International Scientific-Practical Conference (Kyiv – Venice (Italy), in the remote mode on January 7, 2021). 102–107.

21. Kvasnytsia, I. M., & Dmytryshyn, N. O. (2021). Motivation and conditions of professional choice and their impact on career guidance. Current issues in physical education and sports: *Proceedings of the Regional Scientific-Practical Conference* (Khmelnyskyi, June 11, 2021). 63–66.

**The publications that additionally reflect scientific results of the
dissertation (methodical guidelines)**

22. Kvasnytsia, I. M., & Dutchak, Yu. V. (2019). *Materials of advanced training courses for trainers (sports teachers) and other specialists in physical education: a regulatory and legal aspect (reference information)*. Khmelnytskyi: KhNU. 101 p.

23. Kvasnytsia, O. M., Kvasnytsia, I. M., & Dutchak, Yu. V. (2019). *Athletics and its teaching methods: methodical guidelines for independent work of students majoring in "Physical Education and Sports" and "Secondary Education (Physical Education)"*. Khmelnytskyi: KhNU. 98 p.

24. Kvasnytsia, I. M. (2020). *Professional mobility in physical education and sports: methodical guidelines for practical classes and independent work of students majoring in "Physical Education and Sports" and "Secondary Education (Physical Education)"*. Khmelnytskyi: KhNU. 50 p.

25. Kvasnytsia, I. M., Flerchuk, V. V., & Dutchak, Yu. V. (2021). *Teaching placements: methodical guidelines for students majoring in "Physical Education and Sports"*. Khmelnytskyi: KhNU. 24 p.